

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt II. Episcopi Canadiensis obitus. Epistola Lotharingi ad Pontificem; & eiusdem colloquia cum Piscario. Huius studia Tridenti cum Episcopis Hispanis adhibita pro Sede Apostolica. Episcopus ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

C A P V T II.

1562.

Episcopi Canadensis obitus. Epistola Lotharingi ad Pontificem, & eiusdem colloquia cum Piscario. Huius studia Tridenti cum Episcopis Hispanis adhibita pro Sede Apostolica. Episcopus Viterbiensis à Pontifice ad Synodum missus Lotharingi gratiâ, & quæ cum eo agi cœpta. Consilia à Lotharingo Legatis proposita ad sedandam dissensionem de Institutione Episcoporum.

QUOD debitus honor persoluatur eorum nomini, qui in communis salutis procuratione decedunt, haud hinc reticuerò, per eos dies in Concilio occubuisse ^a Ioannem Colofuarium Dominicanum, Hungarum, Episcopum Canadensem, affectis mœstitiâ Patribus, quam eius virtus ac sapientia promerebant, ac præ ceteris Drascouizio, cui sublatus sibi socius videbatur in Hungariæ suæ commodis promouendis. Sed ipse, & cum eo complures ex Transmontanis, incredibilem spem habebant in aduentu Lotharingi Cardinalis, ut qui superaturus videbatur cuncta obstacula, ipsorum postulationibus obiecta, quarum multas postea ad trutinam vocatas deprehensum est fieri non posse, multas esse perniciosas, multas inter se repugnantes: non tamen has de se persuasio- nes aluerat Lotharingus, quin Brixiae præter amplissimas significa- tiones contrarias, expositas Grassio, cepit etiam opportunitatem eadem Pontifici per litteras confirmandi ^b. Quare ad eum scripsit, grates agens, quemadmodum ipsi Abbas Mannensis testatus fuerat, ob denegatam ab illo fidem rumoribus de se Romæ diffusis, bonam- que expectationem retentam. Id sibi confirmatum à Grassio, quem Pius obuiam ad se miserat, cuius etiam testificatione intellexerat, quantum boni sibi Pontifex polliceretur de fratribus Cardinalis, & vniuersa familia, ac præcipuè de ipsius opera in vrbe Tridentina: æternam se memoriam seruaturum tanta beneuolentiæ, nec quid- quam consultò effecturum quod illi displiceret, & paratum ani- mum gerere ad complendam operâ propitiâ illam opinionem, quam de se habere dignabatur.

^a Litteræ Mutinensis ad Moro- num, 16. No- uemb. 1562.

^b Nouembri missas ad Legatos à Borromæo, 14 eiusdem 1562.

² Nec aliter locutus fuerat Lotharingus cum aliorum Principum ministris, ac potissimè cum Piscario in suo per Insubriam transitu. Pontifex Piscario fidebat plurimum, & creuerat fiducia ob opti- mam operam ab eo impensam in Episcopos Regi addictos breui suæ legationis ad Concilium spatio, ac postea etiam per Pagna- num,

Pars III.

Ii

num,

*Historiæ
Concilii Trid.
Pars III.*

1562.

a. Multæ li-
teræ Pagna-
ni ad Pisca-
rium sunt pe-
nes aucto-
rem.
d. Per litteras
Mediolano
11. Nouem-
bris, missas à
Borromæo
ad Legatos
14. Nouem-
bris 1562.

num, qui à secretis erat, nauatam°. Quare per eam occasionem Pontifex significandum illi curauerat per litteras, ab interposita persona, suas de Gallis suspiciones, simulque indicandum, eam esse egriam opportunitatem suæ sui que Principis pietatis illustrandæ, in Religione & auctoritate Pontificia sustinenda. Ad quod responderat Piscarius d. tanto religionis studio ac tot promissis, vt à Pontificij fratris filio nihil amplius optari posset, scribens, A se probè cognosci, sanctæ illius Sedis tutamen esse consentaneum ex omni parte Diuino obsequio, Regisque Catholici voluntati. Orari à se Pontificem, vt quemadmodum ipse generali iussione honorabatur ab illo, ita de modis peculiaribus edoceret. Interim quòd promissa mitteret effectu aliquo conuestita, significauit, se quòd in ipso erat peregrisse & apud Episcopos Hispanos Tridenti, & apud Lotharingum illac transeuntem. Prompto se animo rediturum ad Synodum, etiam cum vitæ discrimine, nisi stringentia Regis negotia se inuitum in sua administratione fixissent. Verùm, præter feruentissima mandata iterata Pagnano, certum à se hominem fuisse missum, qui cum Hispanis Episcopis ageret nihilo minùs quam à se agi potuisset. Cum Lotharingo à se verba habita de rebus Synodi; sed ab illo exceptum fuisse risu diffusum rumorem, quòd ipse aduentaret confusus aut perturbaturus Concilium, aut incommodum Sedi Apostolicæ allaturus; eundemque affirmasse, suam vnicam mentem esse, nationis suæ calamitates nauiter exponere, flexisque genibus sanctum illum conuentum orare, vt remedium rebus conquireret: eæ siquidem erant huiusmodi, vt benè competeret humanum omnem animum, nedum Christianum, ad misericordiam emollirent. Quare addebat Piscarius, si fortè Lotharingus aliquam aliam exquisitam formam in mente adumbrasset, hoc certè colore eam depicturum fuisse.

Intereà Pontifex adhibito nouo studio pro suspicionum nouitate, novos Præsules Italicos perpetuò ad Concilium mittebat: in quo quamquam intenderet, ne Sanctionum arbitrium penes Transmontanos esset; tamen accusari meritò non poterat, cum alià in eo ratione non vteretur, nisi cogendo Episcopos, vt suo munere fungerentur. Sed duo stultè malignus narrat Suauis.

Alterum, præpeditum fuisse à Pio accessum Archiepiscopi Calaritari ad Concilium, proptereà quòd in eo ætate Pauli animus patrefactus fuerat vltra modum studiosus opinionis affirmantis, mansionem Episcoporum esse Iuris Diuini. Perinde quasi longè facilius Pontifici non fuisset discessum Tridento permittere multis
Itali-

Italicorum Præfulum *, illius sententiæ propugnatoribus, missio-
nem petentibus, quàm Sardum hominem à Synodo arcere, qui
cum inter Hispanos connumeraretur, haud apparet quâ ratione
potuisset ab Aula Romana impediri absque manifesta strepenti-
que violentia.

Alterum, fuisse pariter à Pio prohibitum Episcopum Cæsena-
tem (erat hic Odoardus Gualandus Pisanus, præclarus moralis
Philosophiæ scriptor) utpote sibi suspectum ob intimam amicitiam
cum Cardinali Neapolitano, quem ipse capitali patruorum suppli-
cio, eiusdemque coniectione in carcerem ac multâ læserat. Atque
ad hanc rem, quin potiùs extra hanc rem scribit, Famam fuisse, pe-
nes Marchionem Montisbelli, illius Cardinalis parentem, schedu-
lam perstitisse, quâ Pius in Comitibus pollicebatur illius filio ingen-
tem pecuniæ vim, si effecisset ut in ipsum caderet electio. Hæc
narratio de huiusmodi schedulis ante Pontificatum traditis, &
postea formidatis ob Iulij II. diploma, vna est ex iis fabellis com-
munibus, ab Aristotele notatis, quæ variis temporibus modò huic,
modò illi tribuuntur à fama populari. Vel amotæ mentis homo
animaduerneret, si huiusmodi schedula fuisset conscripta, nihil
priùs impensiusque creatum Pontificem curaturum, quàm ut pecu-
niam persolueret, & schedulam recuperaret, quippe longè maioris
pretij dignitati suæ. Quod si Pius illam haud recuperasset, quo-
nam animo fuisset aulus Caraffenses tam acriter irritare, ut ab
ipsius vertice tiaram cum infamia deturbandam curarent? Deni-
que num ille unquam commisisset, ut Cardinalis Neapolitanus
è custodia liber abiret, nisi priùs ab illius parente paginam illam re-
cepisset, sibi quocumque fulmine horribiliorem? Mirum est, Sua-
uem calumniandi libidine se adedò abiecisse, ut interdum ea scribe-
ret, ex quibus mediocris quiuis lector aut stultum aut improbum
illum habiturus esset. Et quod spectat ad confictum illud veritum,
ne Synodum adiret Episcopus Cæsenas, propter amicitiam cum
Cardinali Neapolitano, quis eidem Cardinali benevolentior se
præstitit, quàm Boncompagnus, qui antea in magno honore ac fi-
ducia habitus à Paulo IV. postea grati animi causâ quoddam mu-
nus diuendit scutatorum millium pretio, quò illius ex fratre pro-
nepoti subueniret, eiusque liberationi opem ferret? & tamen
Pius IV. non modò Boncompagnum aduocauit ad Synodum, sed
voluit ut ibi cuiuscumque maximè ardui intimique negotij hic par-
ticeps esset, postea verò ad Purpurati gradum ipsam euexit, ac le-
gationem Hispanicam eidem commisit.

1562.
e Constat,
præter scri-
pturas supra
allatas, ex
multis lictis
Borrom.
ad Legatos,
& inter alias
ex epist. 8. lu-
lij 1562.

Historiæ
Concilij Trid.
Pius III.

1562. Sed nostram in semitam gradum vertamus. Inter Præsules, quos tunc Pontifex ad Synodum misit, conspicuus in primis fuit Sebastianus Gualterius Viterbiensis Antistes, de quo à nobis .liàs facta est mentio, dum in Gallia Nuntium agebat, cuius frater filium habuit Raphaëlem Gualterium, mihi olim intimum ac studiosissimum amicum, & auum Caroli Gualterij, hodie viuientis, docti ac honestissimi Cardinalis. Parum ille beneuolentiæ à Galliarum ministris consecutus fuerat, quippe qui semper improbarat per litteras Reginae lentitudinem aduersus hæreticos, sicuti tunc narrauimus, & postea reuersus, animisq̃ Gallorum diffusus, consilia eorum postularis aduersantia se uero studio proponebat. Quocirca illi adscripsit ^f Orator, qui Romæ degebat, dissertationes quasdam super Concilio, per eos dies Pontifici traditas, in quibus de illorum consiliis sinistre differebatur; scripsitq̃, illum studuisse eò mitti, persuadendo se attentius introspecturum intimos Lotharingi sensus, quem ipse postea peruerteret, multis Theologorum impulsis ad eius dicta impugnanda, adeoque prius in angustias illum coniecturus, dein uero eundem cohortaturus. Stulta suasio, quæ Pontifici exhibita, ad ipsum excludendum non ad eligendum ualuisse. Sed reuera Pontifex hominem elegit, animaduertens, satis illum expertum fuisse ^g Gallorum animos, ac præcipue Cardinalis, quicum plurimum egerat; & mutua cum uoluptate secum ille Ludouicum Antinorum adduxit, in quo eadem ex parte condiciones inerant, cum is perstitisset in Gallia, negotia curaturus Nuntio abeunte. Volumen litterarum scriptorumq̃, quæ Gualterius dictauerat aut collegerat, diuturnum illud & operosum munus exercens, deuenit in manus Laurentij Cardinalis Magalotti, qui Urbano VIII. in Principum negotiis à secretis fuit, & una cum eo volumine plurima monumenta, Operi meo peropportuna. Cumq̃ ea omnia remansissent penes Horatium Magalottum illius sobrinum, tamquam heredem, virum apprimè intelligentem atque cordatum, is ubi primùm ea petij, perhumaniter mihi concessit. Ego uero nimis ingratum animum gererem, nisi tum illi, tum aliis, qui lapides non vulgares meo edificio subministrarunt, hanc tenuem remunerationem rependerem, ut in aliquo eius latere illorum nomen honorificis characteribus insculperem.

^f Litteræ Insulani ad Regiam,
27. Nouembris 1562.

^g Litteræ Pontificis ad Legatos; & Borrom. ad Mantuanum,
13. Nouembris 1562.

^h Epist. Gualterij ad Borrom.
23. Nouembris 1562.

Peruenit Gualterius 22. Nouembris^h, comperitq̃, nondum licuisse Lotharingo ob febrim ex pituita, quæ biduo post eius aduentum ipsum inuaserat, conuentui interesse. Reddidit Legatis Episcopus litteras Borromæi, aduentus sui causam aperuit, & ipsis concisus

consciis confestim Lotharingum inuifit, cui epistolam Pontificis, 1562.
 per summam honorificentiam ad eum scriptam, detulit. Existima-
 rat Pontifex, muniendum esse Gualterium suis litteris, ad Lans-
 cum ac Ferrerium datis, ne augetur suspicio de illo Præsule, quam
 inesse in ministris Gallicis cognoscebat. Cuius suspensionis Lans-
 cus post acceptam epistolam nouum indicium prodidit scribens ad
 Insulanumⁱ, Placere sibi testem illum suorum operum adesse Tri-
 denti, ea Pontifici testaturum, in quibus nihil reprehensum iri spe-
 rabat. Verum Gualterius, ne apud Cardinalem minueret pretium
 honoris, quem illi Pontifex exhibebat, quasi communis duobus
 Oratoribus, fidenter Lotharingo antea dixerat, curasse se vt illæ
 litteræ darentur à Pontifice, ne administri Gallici, qui ipsum reli-
 cto Nuntij munere è Galliâ profectum nouerant, eundem apud
 Pium parum gratiosum putarent, adeoque despicerent: simul il-
 lum consuluit, essentne illæ litteræ deferendæ. Quod intimæ fidu-
 ciæ officium effecit, vt Cardinalis se Oratoribus multiplici ratione
 antehabitu existimaret, collaudatâ Gualterij prudentiâ, datoque
 consilio vt litteras extemplò redderet. Non mediocrem etiam vo-
 luptatem ostendit Lotharingus, quod ibi hominem haberet, qui
 cum ex veteri familiaritate liberius posset agere, quæ libertas con-
 dimentum est, sine quo consuetudines omnes auferæ & insuaues
 euadunt, cœpitque eadem horâ amicitiam exercere, patefacto ani-
 mo per querimoniam, quod modestiorem, eò grauiorem, ob iudicia
 enormia de suis consiliis propositisque Romæ habita, cui Gualte-
 rius satisfacere conatus est, negans Pontificis mentem fuisse vn-
 quam ab his suspensionum umbris occupatam. Hinc verò argumen-
 tum arripuit disserendi de perturbato agendi ordine, quem Lotha-
 ringus in Concilio reperiret, cum illic tempus tereretur disputa-
 tionibus tam alienis ab urgente necessitate, tamque oppositis festi-
 næ expeditioni, quam ea & necessaria erat, & optata in quauis
 Christiani Orbis prouincia: sed subdidit, hoc ipsum pariturum
 Cardinali immensam gloriam, si is eloquentiâ & auctoritate daret
 operam, efficeretque, vt ea inopportuna dicendi ratio amoueretur.
 Ille, quippe vir prudens ac circumspectus, respondit, id Præsidium
 operâ conficiendum, non suâ, vt pote priuati hominis in eo con-
 fessu. Sed Gualterius addidit, in ea re nequire cunctos simul confice-
 re, quantum ipse vnus posset: non aliunde suppeditatos fuisse Hi-
 spanis animos ad ea molienda, nisi à concepta spe se ipsum habitu-
 ros fautorem cum suis Gallicis Episcopis, adeoque maiorem quam
 dam auctoritatem suis in Ecclesiis adepturos. Vbi se non modò non
 sufful-

Historia
 Concilij Trid.
 Pars III.
 LIB. XIX.

1562. suffultos à tanto viro, sed repressos intelligerent, citra fines, quos transilierant, redituros. Tum ab illo petiit, ac penè rei promissionem obtinuit, vt cum primùm publicè verba faceret, Patres coloraretur ad agitando argumenta, quæ magis ad rem, solidiusque ad salutem populorum conducerent. Quin Lotharingus indicauit, se verbis opera sociaturum, abfuturumque ab iis conuentibus, in quibus huiusmodi disceptationes inutiles haberentur. Adiecit, velle se mandata sua Gualterio communicare, indicans, postulatum ali-quod indecorum in illis contineri: sed significaturum se, quâ ratione Pontifex Gallix facillè satisfaceret, perfringeretque propensionem quamdam, quæ in plerisque illius nationis deprehendebatur, ad secedendum ab Sedis Apostolicæ obedientia. Proposuit, quò sedatè Canones firmarentur, dieque vigesimosexto iam præstituto Sessio celebraretur, vt Præsides ipsum pro Ecclesia Gallicana aduocarent, duos Hispanienses pro Hispana, & quem ipsi Præsides vellent pro Italica, qui concordi operâ eos Canones conficerent: se sibi polliceri, nihil operi suos Gallos repugnaturus; idemque per aliquam industriam de reliquis nationibus esse sperandum. Retulit, se assiduè ab Hispanis vrgeri, vt secum coniungeretur; eisdem etiam ad ipsum ventitantes sententias legere, proferendas in cœtu.

* Epist. 12.
drensis,
19. Nouem-
bris.
l 16. No-
uembri ex
litteris Mu-
tinenfis ad
Moronum,
eo die.
m Acta Pa-
lectti.

Dum Lotharingus ægrotauit, non diu à conuentibus vacatum est; cum ipse modestè petierit, ne suâ causâ cessaretur. In primo conuentu¹ sedes nouis Præsulibus destinata: & quoniam lites magis excitantur inter cognatos quàm inter exteros, orta est contentio de gradu^m inter Hieronymum de Suochiere Gallum, Abbatem Clarauallensem (qui à subsecuto Pontifice in Senatum cooperatus est post iteratam ex animi demissione repulsam, per remunerationem eò honestiorem, quò violentiorem) & inter Abbates Congregationis Cassinatis. Causabatur alter, alios non contineri in veteri Ordine S. Benedicti, sed in Congregatione S. Iustinæ, confirmata recenti tempore ab Eugenio IV. adeoque à Clarauallensi familia superari antiquitate. His addebat alias prærogatiuas Abbatum Clarauallensium, Cassinatibus haud concessas. Sed ab his respondebatur, Variationem, ætate Eugenij habitam, de quibusdam secundariis esse, in primariis retineri ab ipsis sancti Benedicti regulam. Reliquis etiam argumentis validæ solutiones reddebantur. Ad litigium decidendum fuisset opus, multa diplomata, aliosque veteres commentarios expendere, res diuturni temporis, & tunc non modici laboris. Quare Cassinates statuerunt, honorem illum Gallo impartiri, cum vnus tandem Parentis se filios agnoscerent; & Clara-

uallensis

uallensis commendatitias sui Præsidis litteras ad Cassinates detulisset; qui plus decoris reportarunt ex ea cessione, conducibili in iis conditionibus Ecclesiæ bono, quàm ex fumosa victoria reportassent. In aliis cœtibus Legati lentè processerunt, vt hoc æstimationis argumentum a Lotharingo præberent, præsertim cum ille ostenderet, id à se optari non odio fastus, sed grato modestiæ nomine, quò sibi voluptatem vtilitatemque caperet ex aliorum doctrina.

1562.

Litteræ Legatorum ad Borromæum, 19. Nouembriis 1562.

7 Eodem vigesimo primo die, quo Gualterius Lotharingum adiit, ipsum inuiserat Seripandus communi Legatorum nomine, quò illum distinctè doceret de initio, progressu, præsentique statu Concilij; conuersoque sermone ad controuersiam quæ tunc feruebat in septimo Canone, de re ipsum planè erudierat simul & consuluerat.

Litteræ Legatorum ad Borrom. 23. Nouembriis 1562.

Ars efficacissima ad opem vnà obrinendam. Lotharingus studiosum quietis animum, & singularem erga Pontificem obseruantiam præ se ferens, consilium, de quo diximus, illi proposuerat, quò postea, quibusdam facilitatis gratiâ mutatis, ipse Gualterio repetit, de duobus pro singulis nationibus deligendis. Sed Seripandus consilium complexus non est, dicens, nondum illi comperta satis esse ea hominum ingenia, perdifficuler inuicem flexibilia: quamquam reuera Seripando in proposito negotio illud displicuit, quòd aperiretur aditus ad res agendas per nationes. Alter tunc reposuerat, Vbi id effici non posset, satius fore dari operam, vt ea lis omnino supprimeretur. Post hoc colloquium inter Seripandum ac Lotharingum, Legati vnà coeuntes concluderant, ne prius illud consilium vllò pacto exciperetur, atque vt Seripandus denuò palàm faceret Lotharingo, rem neutiquam fieri posse.

8 Hic in memorato congressu iterauerat Seripando consilium suum, cunctis antea Legatis expositum, vt communicarentur cum Pontifice emendationis capita ab illo expetita, per aliquem Præsulem Romam missum, qui postea regressus Tridentum, mentem Pontificis de singulis capitibus referret, antequam consessui proponerentur. Sed Legati responsione tantisper supersedè, dum de Pontificis voluntate docerentur, multoque minùs mittendi Præsulis electionem sibi susceperunt. Borromæo tamen proposuere Archiepiscopum Lancianensem, quippe ad huiusmodi munus obeundum aliàs adhibitum; Hydruntinum, quippe dotibus præstantem, & obsequendi Pontifici cupientissimum; Grassium, quippe ad eundem Lotharingum antè missum à Pontifice; Gualterium, simili de causa, quamquam negotium cuius gratiâ missus fuerat,

Historia
Concilij Tridentini
Pars III.

1562. fuerat, eius mansionem Tridenti vtiliorem redderet: sed tandem conveniebant, Vicecomitem omnium maximè idoneum censeri, ob singularem Pontificis in eo fiduciam, quã opus erat in homine, qui auditurus delaturusque esset ex ore Pontificis intimos eiusdem sensus; cum prima conditio in eo, cui ut pecuniæ, perinde arcana concedenda sunt, fides sit.

C A P V T III.

Lotharingus in generali cœtu exceptus. Epistola Regis Gallie à Lansaco reddita Concilio. Eiusdem Lotharingi dissertatio. Primi Legati verba, & responsum ab Archiepiscopo Iadrensi communi nomine redditum. Noua oratio Oratoris Ferrerij.

^a Præter Acta arcis Romanæ, Paleotti, & Diarium 24 Nouembrii, Epistola Legatorum ad Borromæum, & duæ Iadrensis & Mutinensis, eodem die.

^b In utroque idiomate impressæ sunt in volumine Gallico memorato.

POstridie huiusce colloquij inter Præsides & Lotharingum, accessit hic ad generalem conuentum^a; ad quem cum prius confluxisset magna exterorum hominum frequentia curiositatis gratiã, postea exclusi sunt: atque ab eo qui erat à secretis, tum ea quæ Lotharingus à se dicenda destinarat, tum epistolæ regis exemplum, tum paratum illi responsum, summatim proposita. Et pro ingenio illorum cœtuum, in quibus multi verè sapiunt, & omnes putant voluntque ut ab aliis putentur sapere, in huiusmodi officiosis verbis nauiter iam digestis oppositiones disputationesque non defuerunt. Postea ad deducendum Lotharingum ex ipsius domo, missi sunt Patriarcha Hierosolymitanus, Archiepiscopi Hydruntinus & Granatensis, Episcopi Cauensis, Conimbricensis, Viterbiensis, & Salmanticensis. Legati è suis sedibus per gradus descendentes, illum ingressum exceperunt: tum confidentibus Patribus, immensã populi coronã circumdati in medium progressi sunt Oratores Gallicani; & Lansacus, vtpote dignior, litteras regias reddidit Gallicè scriptas, & Latine versas^b: quo idiomate recitatae sunt integrè ab Episcopo, qui à secretis erat.

Gallica inscriptio erat: *Sanctissimis ac reuerendissimis Patribus Tridenti congregatis ad sanctæ Synodi celebrationem*: sed clarius Latine dicebatur: *Congregatis in sacrosancta Synodo Tridentina*. Exponebat illic Rex regni sui calamitates, quibus nonnisi à Diuina misericordia remedium expectandum erat: impensã à Rege demortuo fratre suo atque à se studia, quò Synodus cogeretur: cunctationis necessitatem in Præsulum missione, ac duplicem causam eò mittendi Lotharingi Cardinalis; alteram, quoniam ille suæ professionis officium